

Możliwości i kierunki ograniczania mobilności przestrzennej w dużych miastach w Polsce - co zostało z zachowań transportowych po ograniczeniach pandemicznych

Liczne publikacje naukowe i popularnonaukowe dowodzą, że trudno znaleźć sferę życia człowieka, która nie została przeobrażona przez zaburzenia i ograniczenia mobilności przestrzennej ludności, jakie miały miejsce w ostatnich latach (szczególnie przez pandemię COVID-19, ale także w wyniku wojny i kryzysu energetycznego). Jednym z nich - o dużym znaczeniu społecznym i gospodarczym - jest transport. Zachodzące zmiany dają okazję do lepszego poznania czynników kształtujących przemieszczanie się osób w przestrzeni. Uzasadnieniem dla podjęcia badań jest zatem pojawienie się nadzwyczajnych czynników, których wpływ na systemy miejskie obserwujemy od kilku lat. Konflikt zbrojny na terytorium Ukrainy, masowa imigracja, presja inflacyjna czy wystąpienie globalnej pandemii o tak daleko idących konsekwencjach dla organizacji życia ludzi są zdarzeniami niezwykle rzadkimi. Dzięki temu tworzą one unikalną szansę na przeprowadzenie badań niemożliwych do realizacji wcześniej. Jednocześnie bardzo ważna jest możliwość wykorzystania najnowszych technologii informatycznych m.in. w postaci Inteligentnych Systemów Transportowych.

Dlatego celem podjętych badań jest identyfikacja i analiza (przy użyciu nowoczesnych technik i systemów informacji geograficznej) zmian strukturalnych i terytorialnych w zachowaniach transportowych mieszkańców dużych ośrodków miejskich w Polsce, w trzech przekrojach czasowych: a) przed wybuchem pandemii (2018-2019), b) w trakcie jej trwania (2020-2021) oraz c) po nieformalnym zakończeniu (2022-2023). Najbardziej interesują nas te przeobrażenia, które utrzymały się także w ostatnim badanym okresie (okazały się trwałe). Jednocześnie pragniemy zidentyfikować czynniki wpływające na ograniczenie mobilności przestrzennej mieszkańców dużych miast w Polsce. Ciekawią nas zarówno czynniki wynikające z podaży transportu (szczególnie zbiorowego), jak i z popytu (zwyczaże transportowe mieszkańców). Dzięki temu oceniamy, jakie cechy i procesy społeczno-gospodarcze określają stopień przygotowania miejskich systemów transportowych na ograniczenia mobilności. Próbuje także określić, jaka jest skłonność mieszkańców dużych miast do ograniczania liczby odbywanych podróży oraz do zmiany ich kierunków w przestrzeni. Zagadnienie jest badane z punktu widzenia zarówno mieszkańców, jak też podmiotów gospodarczych, przewoźników oraz władz lokalnych (organizatorów transportu).

Chcemy zweryfikować dwie ważne hipotezy badawcze: (1) mobilność przestrzenna w dużych miastach w Polsce została zmodyfikowana w okresie pandemii, zarówno pod względem ilościowym, jakościowym, jak i w zakresie kierunków podróży; (2) zakres tych zmian jest zróżnicowany i zależy od cech społeczno-gospodarczych oraz od struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. Uzyskane wyniki pozwolą na lepsze planowanie miejskich systemów transportowych oraz ich przygotowanie do funkcjonowania w niestabilnych warunkach zewnętrznych.